

Ewaluacja praktyk studenckich ciągłych realizowanych przez studentów Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie w roku akademickim 2023/2024.

Raport z badań prowadzonych wśród opiekunów praktyk w placówkach

Wstęp

Od 2020 roku na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie realizowany jest proces ewaluacji praktyk ciągłych. Badania prowadzone były wśród studentów realizujących praktykę, a w roku akademickim 2023/2024 przeprowadzono ewaluację również wśród opiekunów praktyk w placówkach.

Celem niniejszego raportu jest przedstawienie opinii opiekunów praktyk studentów WNS UWM na temat realizowanych praktyk oraz współpracy z Uniwersytetem. Wyniki posłużą monitorowaniu przebiegu praktyk na WSN UWM, weryfikowaniu efektów kształcenia realizowanych w ramach praktyk ciągłych oraz doskonaleniu ich programów realizowanych na poszczególnych kierunkach. Ankietę kierowni do opiekunów praktyk w placówkach i do wszystkich podmiotów, w których realizowane były praktyki w roku akademickim 2023/2024 składała się z 22 pytań zamkniętych i 2 pytań otwartych. W placówkach wypełniło ją 121 respondentów (113 w wersji papierowej, 8 – online)

Ewaluacja praktyk ciągłych wśród opiekunów praktyk w placówkach

Charakterystyka respondentów

Respondenci – opiekunowie praktyk studenckich wskazywali, że najczęściej trafiali do nich studenci z pedagogiki (32%) i pedagogiki specjalnej (21%) oraz przedszkolnej i wczesnoszkolnej (20%). Pozostałe wskazywane kierunki to: psychologia (6%), bezpieczeństwo narodowe (3%), socjologia (2%), analityka i zarządzanie publiczne (1%) oraz praca socjalna (1%).

Tabela 1. Liczba studentów z danego kierunku przyjmowana do placówek.

Kierunek studiów praktykantów w placówce	N	%
Pedagogika	39	32%
Pedagogika specjalna	26	21%
Pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna	24	20%
brak danych	17	14%
Psychologia	7	6%
Bezpieczeństwo narodowe	4	3%
Socjologia	2	2%
Analityka i zarządzanie publiczne	1	1%
Praca socjalna	1	1%

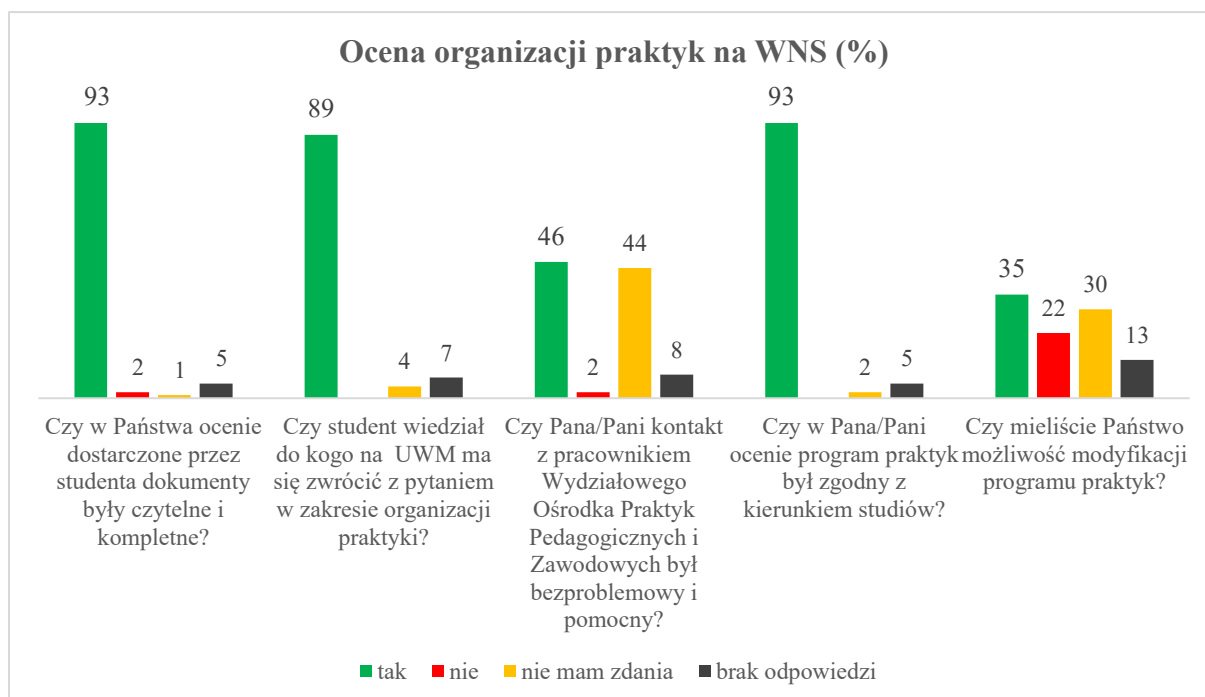
W większości przypadków (47) opiekunowie praktyk w placówkach sprawowali opiekę nad jedną osobą, 24 respondentów nie udzieliło odpowiedzi ilu miało praktykantów pod opieką. Zdarzały się przypadki gdy praktykantów było więcej: dwie osoby (18 respondentów), trzy osoby (6 respondentów), cztery osoby (10 respondentów), pięć osób (2 respondentów), sześć osób (4 respondentów). W pojedynczych przypadkach opiekun sprawował opiekę nad siedmioma, ośmioma a nawet dziesięcioma studentami. Większość placówek przyjmujących studentów stanowiły instytucje z sektora publicznego (74%), 11% to instytucje i organizacje sektora prywatnego, a 2% z sektora pozarządowego.

Pod względem wielkości organizacji respondenci reprezentowali: mikro placówki zatrudniające do 9 osób (7%), małe – zatrudniające do 50 osób (47%), średnie – do 250 osób (23%), duże – powyżej 250 osób (12%). 11% wypełniających ankietę nie udzieliło informacji.

Organizacja praktyk na Wydziale Nauk Społecznych

Większość respondentów oceniła dokumenty dostarczone przez studentów jako czytelne i kompletne (93%). Kwestie komunikacji studenta z UWM w zakresie praktyk również zostały ocenione w sposób pozytywny (89%). Ocenie poddano również kontakt respondentów z pracownikiem Ośrodka. W tym przypadku 44% spośród ankietowanych nie miało zdania, jednak większość osób kontakt ten oceniła jako bezproblemowy i pomocny (46%).

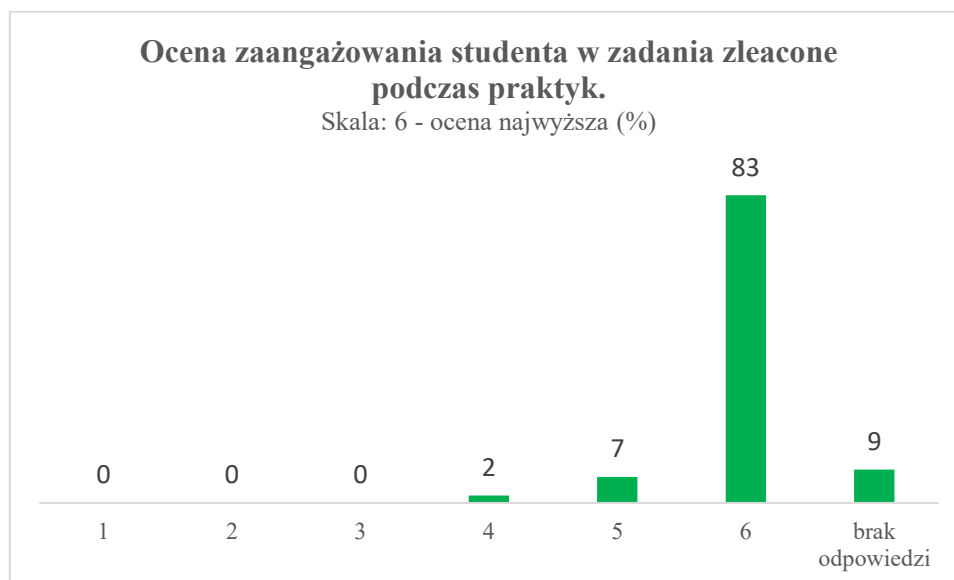
Program praktyk został oceniony jako zgodny z kierunkiem studiów przez 93% osób ankietowanych. Kwestią, w której widać większy podział odpowiedzi jest możliwość modyfikacji praktyk: 35% uzyskanych odpowiedzi było pozytywnych, natomiast 22% wskazywało na brak takiej możliwości, a 30% – nie miało zdania (Rysunek 1).

Rysunek 1. Ocena organizacji praktyk na WNS. Perspektywa opiekunów praktyk w placówce.

Opinie na temat przebiegu i organizacji praktyk w placówce/instytucji

Kolejny blok tematyczny dotyczył oceny przebiegu i organizacji praktyk w placówce. Poproszono o ocenę zaangażowania studentów w skali od 1 (najniższa ocena) do 6 (najwyższa ocena). Zaangażowanie studentów było oceniane na ogół dobrze: 83% spośród z nich uzyskało najwyższą ocenę, 7% – ocenę „5”, a 2% ocenę „4” (Rysunek 2).

Rysunek 2. Ocena zaangażowania studentów w zadania zlecane podczas praktyki. Perspektywa opiekunów praktyk w placówce.

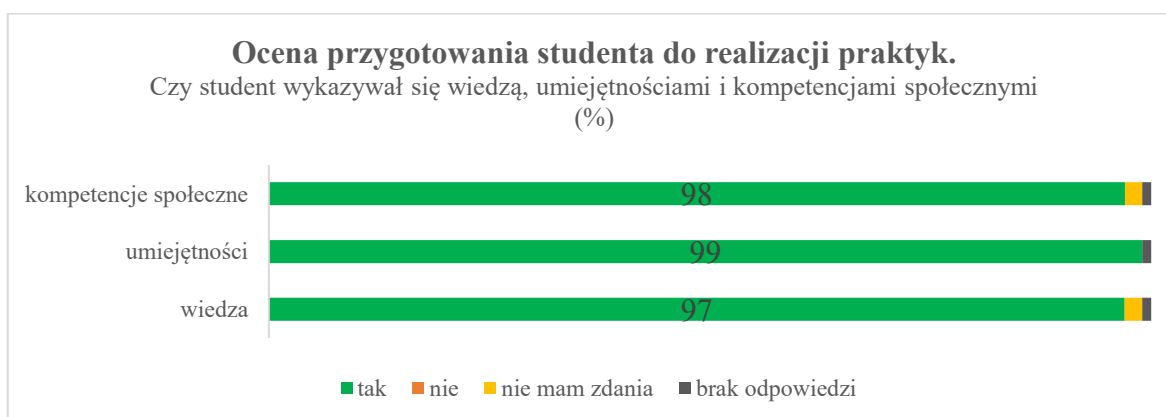
Dalsze pytania badały w sposób bardziej precyzyjny zachowanie studenta podczas realizacji praktyk (Rysunek 3). Poza pojedynczymi odpowiedziami studenci wykazywali się zainteresowaniem zdobycia wiedzy i umiejętności oraz wykazywali się inicjatywą i pomysłami podczas powierzonych zadań. Wszystkie spośród uzyskanych odpowiedzi wskazywały na budowanie przez studentów poprawnych relacji społecznych oraz na stały kontakt z opiekunem praktyk. Odpowiedzi na podsumowujące pytanie o to, czy student pozostawił po sobie dobre wrażenie; aż 98% respondentów udzieliło odpowiedzi pozytywnej.

Rysunek 3. Ocena przebiegu i organizacji praktyk w placówce. Perspektywa opiekunów praktyk w placówce.

Opinie na temat przygotowania studenta do realizacji praktyk

Respondenci oceniali przygotowanie studentów do praktyk pod względem wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. W zdecydowanej większości opiekunowie w odpowiedziach wysoko oceniali przygotowanie studentów w obszarze umiejętności, kompetencji społecznych i wiedzy (Rysunek 4).

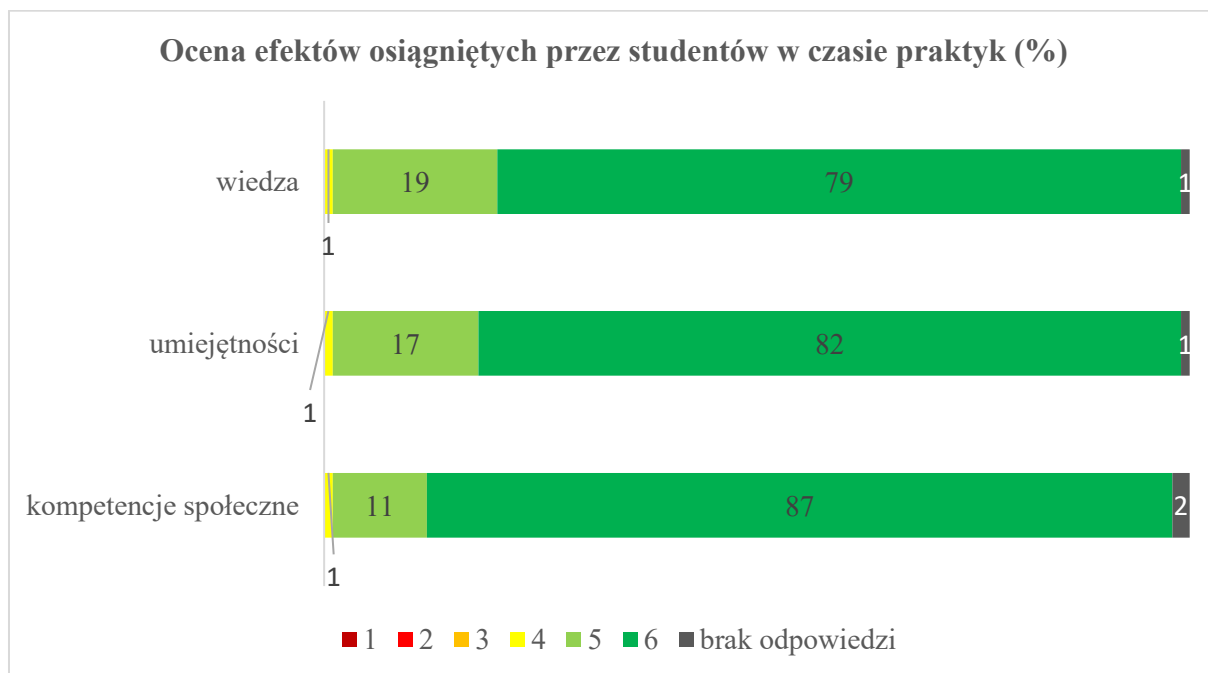

Rysunek 4. Ocena przygotowania studenta do praktyk. Perspektywa opiekunów praktyk w placówce.

Opinie na temat efektów osiągniętych przez studenta podczas praktyk

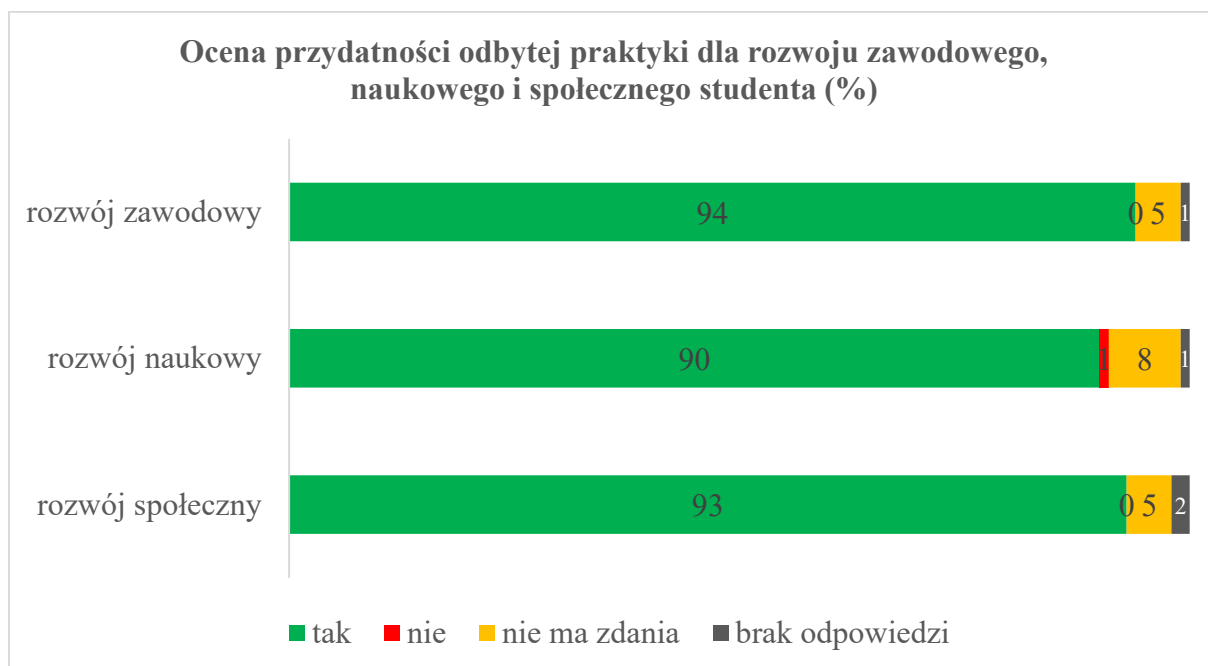
Zapytano opiekunów praktyk o ocenę studentów w zakresie poszerzenia lub zdobywania przez nich wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych. Studenci oceniani byli w skali od 1 (najniższa ocena) do 6 (najwyższa ocena) w każdej z tych kategorii (Rysunek 5). Efekty osiągane przez studentów podczas praktyk zostały ocenione pozytywnie. Najwyższą ocenę w

zakresie wiedzy wskazało 79% badanych, w zakresie umiejętności – 82%, a w zakresie kompetencji społecznych – 87%.

Rysunek 5. Ocena efektów osiągniętych przez studentów podczas praktyk. Perspektywa opiekunów praktyk w placówce.

W ocenie opiekunów odbyte praktyki będą miały znaczenia w dalszym rozwoju studentów (Rysunek 6). 94% respondentów wskazało twierdzącą odpowiedź w odniesieniu do rozwoju społecznego, 90% – w odniesieniu do rozwoju naukowego i 93% – w odniesieniu do rozwoju społecznego.

Rysunek 6. Ocena przydatności praktyk w dalszym rozwoju studentów. Perspektywa opiekunów praktyk w placówce.

Zmiany zaobserwowane u studenta po odbytej praktyce

Wśród najczęściej pojawiających się zmian u studentów po odbytej praktyce opiekunowie wskazywali większe zaznajomienie i oswojenie z zawodem od strony praktycznej oraz zwiększenie wiedzy:

„Praktykantka umie wykorzystać zdobytą wiedzę teoretyczną w praktyce. Poznała ogólne zasady organizowania i prowadzenia pracy dydaktyczno-wychowawczej i opiekuńczej w placówce. Zdobyła doświadczenie praktyczne, które poszerzyło jej wiedzę i umiejętności”.

„Nabycie wiedzy na temat przemocy domowej oraz procedur zeapowania, co jest przydatne w każdym obszarze pracy psychologa. Student jest otwarty na samodzielne prowadzenie zajęć mimo odczuwanego stresu, co dobrze rokuje na przyszłość. W szerokim zakresie stosuje myślenie krytyczne i stosuje w praktyce posiadaną wiedzę psychologiczną”.

Drugą najczęściej opisywaną zmianą był wzrost pewności siebie:

„Z kolejnymi tygodniami studentka coraz odważniej wchodziła w rolę animatorki, podejmowała się np. negocjacji między uczniami, reagowała na ewentualne zagrożenia, organizowała zajęcia”.

„Większa pewność siebie w konkretach z wychowankami. Studentka szybko przyswoiła zasady pracy w grupie wychowawczej i pod koniec praktyk samodzielnie ich przestrzegała”.

„Studentka z każdym dniem wykazywała większą pewność siebie podczas prowadzonych zajęć. Nabyła wiele nowych umiejętności”.

Tylko jedna z badanych osób zauważyła spadek pewności siebie u studenta, którym się opiekowała i była to też jedyna negatywna zmiana:

„Mniej pewności siebie, mniejsze zaufanie dla własnych umiejętności”.

Respondenci zauważyli pozytywne zmiany w zakresie umiejętności komunikacyjnych i społecznych, większą otwartość:

„Otwartość, empatia w stosunku do osób niepełnosprawnych, senioralnych i zależnych z zaburzeniami psychicznymi”.

„Bardzo szybko odnajduje się w różnych grupach wiekowych. Potrafi nawiązać kontakty społeczne z nauczycielami. Jest osobą otwartą”.

„Rozwój kompetencji społecznych, przyrost wiedzy teoretycznej”.

Respondenci zaznaczali większą świadomość i wrażliwość studentów:

„Większa wrażliwość na potrzeby drugiego człowieka, chęć niesienia pomocy innym i umiejętność budowania poprawnych relacji z podopiecznymi”.

„Większa świadomość własnych mocnych stron i zasobów; wzrost wiedzy dotyczącej realiów funkcjonowania świetlicy szkolnej oraz potrzeb uczniów, którzy w niej przebywają”.

„Wyższy poziom świadomości dotyczący terapeutycznej pracy dziećmi i młodzieżą”.

Badani opisali też wysokie zaangażowanie wśród podopiecznych, a nawet jego zwiększenie w jednym przypadku:

„Zwiększone zaangażowanie do wykonywanych prac”.

„Bardzo zaangażowana studentka”.

„Duże zaangażowanie, zainteresowanie, punktualność „,

Niektórzy respondenci podkreślali umiejętność krytycznego myślenia i wnioskowania studentów:

„Nabycie wiedzy na temat przemocy domowej oraz procedur reagowania, co jest przydatne w każdym obszarze pracy psychologa. Student jest otwarty na samodzielne prowadzenie zajęć mimo odczuwanego stresu, co dobrze rokuje na przyszłość. W szerokim zakresie stosuje myślenie krytyczne i stosuje w praktyce posiadaną wiedzę psychologiczną”.

„Rozwój umiejętności, pogłębienie wiedzy, umiejętność wnioskowania”.

Grupa respondentów zaznaczyła brak zmian wśród studentów albo zbyt mały okres czasu by te zmiany zauważyć:

„Zbyt krótki czas praktyk by zaobserwować zmiany”.

„Zbyt krótki czas praktyk by można dokonać takich obserwacji i oceny”.

„Brak zmian. Studentki były bardzo kompetentne i otwarte na ludzi oraz wiedzę”.

Rekomendacje dotyczące zmian organizacji praktyk

Wśród rekomendacji dotyczących praktyk najczęściej podawano rekomendację dotyczącą wydłużeniu czasu ich trwania:

„Postuluję o wydłużenie czasu praktyk, gdyż studentka była mi [nieczytelne] pomocna w mojej codziennej pracy”.

„Zwiększenie ilości godzin praktyk”.

Pojawił się też postulat przeznaczenia większej ilości godzin na doskonalenie umiejętności praktycznych:

„Więcej godzin przeznaczonych na doskonalenie umiejętności praktycznych np. prowadzenie samodzielnie zajęć dydaktycznych”.

Wśród rekomendacji dotyczących czasu praktyk należy również podkreślić tą dotyczącą większej konkretyzacji rozkładu godzin:

„W organizacji praktyki, dobrze byłoby konkretnie wskazać ile godzin student ma odbyć na zajęciach dydaktycznych, ile godzin na ogólne poznanie pracy szkoły”.

Jeden z ankietowanych chciałby by również możliwości rozłożenia praktyk na kilka różnych placówek:

„Podział godzin praktyk na kilka różnych placówek”.

Drugą najczęstszą rekomendacją była ta sugerująca zmianę terminu praktyk. Dotyczyły one w większości przeniesienia praktyk odbywających się w wakacje na wrzesień lub inny miesiąc roku szkolnego:

„O wiele efektywniej można by było wykorzystać dni praktyki studenckiej gdyby nie zaczynała się w sierpniu tylko we wrześniu, gdy dzieci są już w szkole”.

„Praktyka studencka powinna być wydłużona poza okres wakacyjny”.

Pojawiają się opinie, że najlepszym rozwiązaniem byłoby podzielenie czasu praktyk między okres wakacyjny a szkolny:

„Większy wymiar praktyk, odbycie praktyki w Placówce Wsparcia Dziennego w trakcie roku szkolnego oraz w okresie wakacji ponieważ charakter pracy w tych okresach jest bardzo zróżnicowane”.

Wśród innych rekomendacji warto wyodrębnić również te zwracające uwagę na zbyt dużą ilość dokumentów potrzebnych do realizacji praktyk:

„Mniej dokumentacji (wystarczy dzienniczek praktyk oraz scenariusze zajęć prowadzonych przez studenta)”.

„Mniej dokumentacji”.

Jeden z respondentów zaproponował zmiany dotyczące dostępu do programu studiów:

„Szczegółowy program praktyk i informacje jakie umiejętności i wiedzę praktykant powinien uzyskać z praktyk”.

Pojawiła się również rekomendacja analizowanie całych rodziny przy badaniach dorosłych:

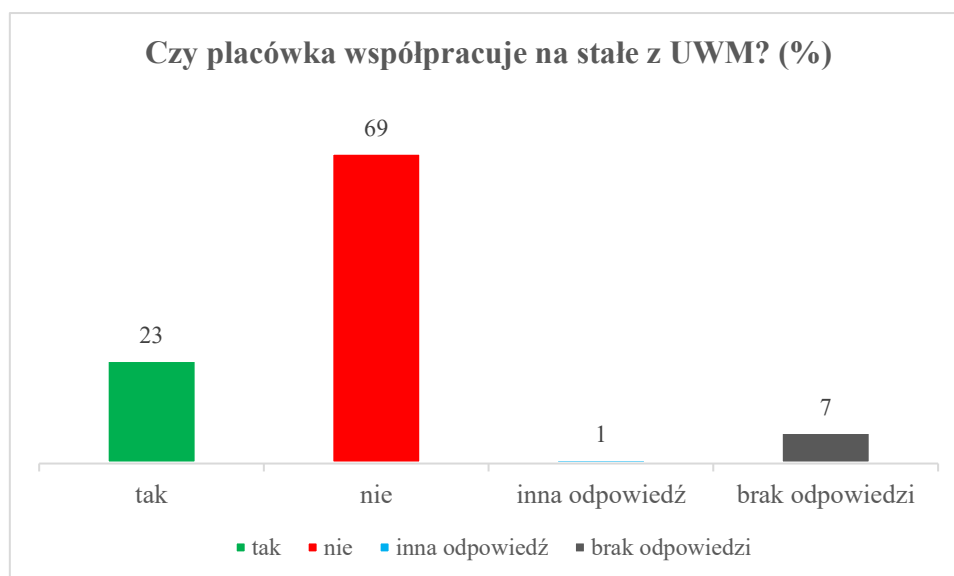
„Analiza całych rodzin przez prowadzenie badań dla dorosłych”.

Wśród najbardziej radykalnych rekomendacji znajduje się ta mówiąca o całkowitym zrezygnowaniu z praktyk studenckich:

„Praktyki powinny być zniesione”.

Deklaracje dotyczące współpracy z Uniwersytetem Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie

Wśród opiekunów praktyk 23% deklaruowało, że ich placówka/instytucja prowadzi stałą współpracę z UWM (Rysunek 7).

Rysunek 7. Deklaracje opiekunów praktyk dotyczące stałej współpracy z UWM.

Spośród respondentów, którzy deklarowali, że ich organizacja/instytucja nie ma podpisanego porozumienia z UWM, 19% wyraziło zainteresowanie podpisaniem takiego dokumentu, a 33% – nie (Rysunek 8).

Podsumowanie

Przeprowadzone badania wskazują, że:

- opiekunowie praktyk w placówkach pozytywnie oceniają organizację praktyk na WNS,
- warte refleksji są opinie na temat wydłużenia trwania praktyk oraz ich innego kontekstu czasowego,
- bardzo wysoko oceniane jest zaangażowanie studentów w zadania zlecone podczas praktyk, a także sama realizacja praktyki przez studentów WNS,
- zdaniem opiekunów studenci wykazują się wysoką wiedzą teoretyczną, umiejętnościami praktycznymi i kompetencjami społecznymi podczas realizacji praktyk
- zdaniem opiekunów w placówkach praktyki służą osiągnięciu zamierzonych efektów dotyczących wiedzy, umiejętności i kompetencji
- praktyki zdaniem ankietowanych przyczyniają się także do rozwoju naukowego, zawodowego i społecznego studentów

- opiekunowie dostrzegają pozytywne zmiany w obszarze profesjonalnego warsztatu wśród studentów realizujących praktyki,
- opiekunowie w sposób opisowy przedstawili również swoje rekomendacje dotyczące organizacji praktyk.

Raport przygotowano w Katedrze Socjologii WNS UWM

Opracowanie danych: student socjologii Kacper Majewski

Opieka naukowa: dr Radosław Sierocki